

es saig

L'incendi forestal de Randa

Bertrand Russell (*Assaigs impopulars*) escriu: “Les desgràcies dels humans poden esser dividides en dues classes: primerament les que són infligides pel medi no humà, i, en segon lloc, les que són infligides per altres persones. A mesura que la humanitat ha progressat en coneixences i en tècnica, la segona classe ha anat augmentant contínuament el percentatge del total” I arriba a la següent conclusió: “...podem donar per segur que la major part dels mals importants que la humanitat haurà de considerar en el futur seran els que els mateixos homes s’infligiran els uns als altres per estupidesa, per malevolència, o per ambdues coses alhora”.

Un dels mals que patim els humans són els incendis, concretament els incendis forestals. I aquí és evident que la predicció de Bertrand Russell pren cos i es compleix plenament, perquè la gran majoria d’aquests focs es produeixen per estupidesa o per malevolència, com diu ell; potser podríem afegir-hi “o per malaltia”, perquè hi ha piròmans que són autèntics malalts. En tot cas, són factors humans els causants d’aquesta plaga.

Al darrer editorial, a començaments de l’estiu, alertàvem sobre aquest perill, atès que la forta calor que hem patit i l’estat dels nostres pinars i garrigues no auguraven res de bo. I, efectivament, hem tengut a Randa un gran incendi. Segurament el més important dels que enguany hi ha hagut a Mallorca. Ara bé, sembla que les investigacions confirmaran que va ser un foc provocat intencionadament, que va comptar amb diferents focus simultanis que no podien néixer de causes naturals. Això vol dir que, malgrat les condicions naturals adverses, hauríem pogut tenir un estiu tranquil, si no hagués estat per la intervenció de qualche bergant malànim; o malalt.

És cert que enguany hi ha hagut a la península focs devastadors que han cremat milers i milers d’hectàrees i pareix que majoritàriament han estat intencionats, amb propòsit de fer mal. El terreny cremat a Randa (unes dues-centes quarterades) pot semblar ridícul comparat amb altres que han estat notícia aquest estiu. Però pensem que el nostre és un país petit i són moltes, massa, les agressions que ha patit i que segueix suportant. L’incendi de Randa, per tant, és important per les seves dimensions i, a més, en un paratge que per a tots nosaltres és emblemàtic.

En fi, no voldríem haver de tornar a aquest mateix tema, però mentre no s’arregli la situació, el perill hi serà: si no es netegen les garrigues, es retira la llenya seca i la brutor, es fan tallafocs..., qualsevol persona negligent i qualsevol mà criminal ho tendran massa fàcil.

PORTADA
Fonollassa blanca o escuradents
Fotografia de Llorenç Gil

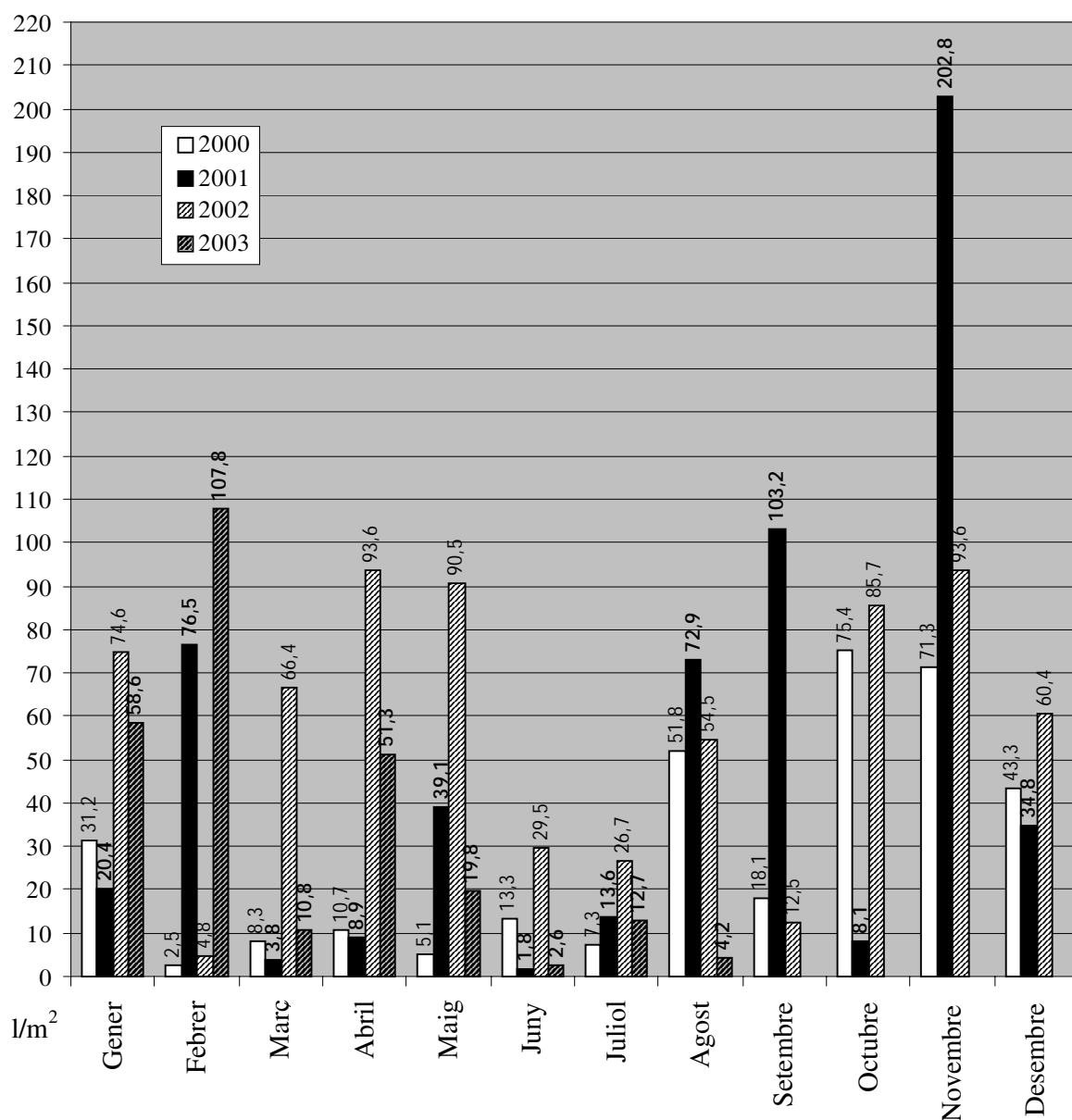

Sumari

- 02 Editorial
- 04 Pluviòmetre
- 05 Calaix de sastre
- 06 M'han dit que diuen
- 07 Moviment demogràfic
- 08 Sabeu on és?
- 09 Fotografies antigues
- 10 Economia
- 12 Una passejada, dues estampes...
- 13 El sant del mes
- 14 Sobre astronomia
- 15 Fa vint anys
- 15 Notícies
- 16 Titoieta Ràdio
- 17 Noticiari de l'Obra Cultural
- 18 Quatre mots sobre...
- 20 L'Ajuntament informa
- 23 L'incendi al puig de Cura
- 24 Xerradetes en cadena
- 26 Pina
- 28 Entrevista
- 30 Recull de premsa
- 36 Una xerradeta amb...

Pluviòmetre

Durant el mes de juliol només es va comptabilitzar una ploguda de 12,7 litres. De totes maneres, hem de tenir en compte que aquesta és, com sempre, la quantitat recollida a l'observatori de l'apotecari Gabriel Martorell, però sabem que en altres llocs els litres caiguts varen variar bastant, com sol passar amb aquestes tempestes d'estiu.

Pel que fa a l'agost, i fins dia 23, han caigut 4'2 litres. Evidentment és una xifra provisional que pot variar.

El mes pròxim us direm quin haurà estat el total de l'any agrícola.

Una setmana gallega

Hem trepitjat un racó de la Galícia interior on el marisc, el tòpic marisc —“A Galícia, vas? Menjaràs marisc!”—, queda reduït al pop de la fira quinzenal de *Quiroga*, la capital de la comarca objectiu de la nostra visita. O al pop de la fira anual de *Rubián*: l'església parroquial amb el corresponent cementeri, una altra església, una gran plaça i una dotzena de cases vorejant la carretera que travessa el poblet; això és *Rubián*. El pop, sí, un resum, però quin resum! Veure els pops gegantins fer glu-glu dins la caldera; veure'ls trossejats per les tisores de la madona de la parada, que té un bons braons; menjar-los sota un envelopat de circ en el qual han substituït les feres per persones afamegades com nosaltres... Són accions que justifiquen el viatge. Només hi desentona el vi: posant-li el qualificatiu, fals, de «casolà» han trobat l'excusa perfecta per fer-te beure mata-rates.

Des de la casa dels nostres amics D. i A., ens hem endinsat diverses vegades per la *Serra do Courel* a la recerca d'indrets els topònims dels quals ja conviden a l'exploració. Quin encís no s'ha d'esperar d'un lloc anomenat *Casa do Vello*? I de *Pacios da Serra*, de *Vilarbacú*, de *Ferreira do Incio*, de *Ferramulín*... I les nostres expectatives mai no han estat defraudades, ben al contrari. La *Lagoa de Lucenza* —1400 metres d'altitud, dues llargues i caloroses hores de pujada— ens estalvia l'aigua promesa (“La llacuna, d'origen glacial, conserva l'aigua durant la major part de l'any. Només en estius molt secs arriba a perdre el seu contingut. El seu aïllament i la seva situació la converteixen en un lloc mític de la serra”, du escrit la nostra guia); no ens regala aigua per a la contemplació, la *lagoa*, però sí

un panorama bellíssim. I em recorda, una vegada més, que allò après a l'escola de «hi ha excepcions que confirmen la regla» és una evidència que, quan te toca de prop, resulta ben empenyadora.

A part dels nostres amics, hem tengut uns companys sempre fidels de viatge: els castanyers i l'aigua. Castanyers, que han contemplat centenars d'esqueses vinclades davall les seves branques per recollir-ne els fruits saborosos. Castanyers, que transformen els camins en ombrívols passeigs. Aigües, impetuosos, transparents, a les parts altes de la serra. Aigües, més calmades, però tèrboles per les pedreres de pissarra que han revitalitzat econòmicament la zona, a la part baixa de la vall. Aigües, dòcils com la mar en dia de bonança, a *Augasmestas* —aigües mesclades—, allà on els rius *Quiroga* i *Lor* mesclen el seu contingut amb el del *Sil*. I també companys ocasionals, com els arbres surers, que mostren sense vergonya la panxa perquè els han llevat el seu vestit de suro. I com els roures. Al municipi de *Sober*, a *Cadeiras*, una ermita que guaita sobre l'espectacular congost que el *Sil* ha gratat dins la terra, cada any s'hi celebra una festa popular, segons diuen; quan hi anam, els únics festers que hi trobam són uns roures sensacionals, mai no n'havia vists de semblants; segur que fa molts d'anys que participen de la festa, si no és que són ells qui l'han inventada...

En aterrar a Son Sant Joan, les dues ben sobrades de la matinada, ens informen que la temperatura és de vint-i-vuit graus. Som a ca nostra; ja hem recuperat la dolça, i ara suada, rutina.

Un tema que ha sortit a totes, i repetim, a totes les converses d'aquest llarg estiu que estam patint, és la calor: la forta calor i la humitat que estam suportant des del passat mes d'abril o maig, és a dir, des de fa molt de temps. Només sents queixes de gent que no ha pogut dormir en tota la nit o que ha hagut de treure el matalàs al mig de la casa o a la terrassa. És un dels estius més pesats que recordam. Això sí, la piscina municipal està sent utilitzada al cent per cent, "a tope".

Si fins ara dèiem que el perill de foc era molt alt, sobretot des del temporal de novembre de 2001, desgraciadament aquest estiu ha arribat el perill: l'incendi del Puig de Randa ha estat un dels més forts que es recorden, amb unes dues-centes quarterades cremades, en una zona boscosa preciosa, amb molts arbres. Al final hem de dir que per sort (sempre hi ha un consol) no hi hagué desgràcies personals, i això que hagueren d'evacuar la gent de Randa i de Cura. Són molts els anys que hauran de passar perquè es recuperi la vegetació d'aquell indret.

Ara la gent ja no es recorda de les passades festes de Sant Jaume, però durant tot el mes de juliol les vàrem gaudir, o suportar, o patir, segons qui sigui el que en parli. Pels comentaris sentits, sembla que el programa no va variar gaire d'anys passats, i una crítica escoltada moltes vegades era l'excessiva durada de les festes: massa dies. Però, com a contrapartida, la gent no es movia de Plaça fins ben tard, com si volgués passar gust de la festa al màxim. Un comentava que estaven cansats de festes, però com que no podien dormir, entre la calor i les carreres de motorets,... s'estimaven més quedar per Plaça, fins que n'hi hagués de drets.

Podríem parlar de coses més alegres que la calor. Un tema que surt cada any en aquest temps és la collida d'ametles i les poques ganes que la gent té d'anar a collir-les. Enguany, pel que hem sentit, molts no tendran aquest problema: no n'hi ha, d'ametles. En canvi, sembla més entretein-

gut i alegre anar a vermar, per això sempre hi ha gent disposada ; no sé per què serà, però en parlar de vermar i fer vi, la gent s'anima més. I ara, un mes abans de Sant Mateu, ja hem sentit molta gent que es posa a vermar. Sembla que la producció serà bona, si no per la quantitat, sí per la qualitat, però en acabar comptarem. El que sentírem a uns vinaters novells és que els gorri-rions es fotien el raïm i per evitar-ho, en comptes d'una "tronadora" o un "homo de bulto" que feien abans, posaren un xoric davall una figuera per espantar els gorri-ons. Sembla que l'invent anava bé, però uns veïnats es queixaren del seu cant; i això que només cantava de dia, que el vespres el feien dormir

Hi ha temes que surten cada mes, i malgrat el perill de ser repetitius, no tenim més remei que parlar-ne. L'any passat, per primera vegada, en aquest temps ens digueren que uns lladres havien anat a vermar, de nit, un tros d'una vinya; segons sembla, això va ser devers Son Reus. Els "escaldats" ens han dit que qualche vespre van a fer voltes per allà, per si veuen qualche sospitós. I sospitosos no sabem si n'hi han vist, però el que sí han vist és que, al llarg de tot l'any, han anat desapareixent pedres de les parets, les pedres de damunt, de l'encadenat. Es com el que dèiem de robar verema: ja s'aferren a tot.

I és que hi ha "rates" de moltes classes. Ara bé, una plaga ben forta de rates grosses, de quatre potes, sí que l'estam patint a Algaida, tant per fora vila com per dins el poble. Més d'un parell de vegades la poca gent que està a la fresca ha vist passar animalots d'aquests que es passejaven pels carrers. I pels corrals n'hi ha hagut una vertadera plaga, o encara hi és. A les botigues que venen mata-rates, se n'han fet un fart de vendre'n; molts diuen que gasten més en "ratil" que en menjar per a les gallines. I darrerament ha aparegut una altra plaga, aquesta més inofensiva, però també molesta, i que molts d'anys apareix: són els grills, uns animals simpàtics... sempre que no entrin dins ca teva i cantin tota la nit.

Canviant de tema. A la gent que de tant en tant li agrada anar a Plaça a fer un cafè o una cervesa , o a berenar, o... a fer el que sigui, es queixen de la poca, o gens, formalitat dels establiments: obren i tanquen quan els va bé, sense tenir en compte cap tipus de rotació, o simplement, posar-se mínimament d'acord. Hi ha qui troba que això s'hauria de contemplar com un servei públic i que l'Ajuntament hauria d'intervenir i posar uns "serveis mínims" o cosa similar. I és que aquest estiu que passam, que com hem dit passarà com un dels més calorosos, la gent no frissa d'anar-se'n a dormir i s'està asseguda a Plaça fins ben tard i qualche vespre hi ha feina per trobar un bar obert.

No volem acabar sense una bona notícia: fa anys que dèiem que Algaida és un dels pobles més "normalitzats" lingüísticament parlant: la majoria d'entitats, començant per l'Ajuntament, fan tots els seus escrits i avisos en un català ben correcte. Hi ha qualche errada, com és a la Unitat Sanitària, i, darrerament, havíem notat un cert desviament en la Societat de Caçadors: idè l'altre dia un ens va fer notar que un avís dels caçadors estava escrit en un català ben correcte. Repetirem el que hem dit altres vegades: Si qualcú vol que l'ajudem a fer els escrits en català, tot l'equip d'ES SAIG està disposat a ajudar-lo.

I res més, només voldríem dir, per acabar, que si en llegir aquestes planes en comptes de calor estam patint pluges i inundacions,... serà que el temps ha canviat i que és el que passà a mitjans agost per Catalunya: els bombers acabaven d'apagar uns incendis desastrosos i l'endemà ajudaven la gent amb les inundacions. Bon final d'estiu, i fins a la Fira, el dissabte abans de Sant Lluç, com cada any.

Un Sord

Defuncions

Francisca Mudoy Trobat

Va morir dia 8 de juliol.

Antònia Cerdà Amengual

Ens deixà dia 21 de juliol.

Francisca Sastre Mulet

Morí dia 2 d'agost

a l'edat de 71 anys.

Antoni Oliver Mulet

Va morir dia 15 d'agost.

Tenia 96 anys.

Maria Monserrat Cañellas Vich

Va morir dia 19 d'agost

Naixements

Alexia Vanesa Gherdan

filla de Vasile Dumitru i Laura Ofelia.

Va néixer dia 11 de juliol.

Maria Garau Garau

filla de Joan i Maria Helena.

Va néixer dia 23 de juliol.

L'ametller és un arbre de la família de les rosàcies (*Prunus amygdalus*) de fulles lanciolades i dentades, i flors blanques o rosades. El fruit, l'ametlló conté una llavor, l'ametlla comestible. S'han de diferenciar dues varietats: l'ametller d'ametlles dolces i l'ametller d'ametlles agres que només s'usa en farmàcia.

Entre les ametlles dolces hi ha moltes varietats que canvien de nom segons la comarca: Ametlla de n'Horrac, és mitjancera, rodona, forta i no massa bona. Ametlla d'en Pons, és molt bessonera, de punta afuada i clovella gruixada. Ametlla d'en Pou, és grosseta de clovella llisa i bessó bo. Ametlla llorencina, és mitjancera i de dos bessons. Ametlla mollar, és la que té la clovella més fluixa i s'esclafa amb la pressió dels dits. Ametlla plana, és planera i de gust molt bo.

Llinatge

Ametller: llinatge català, s'escriu també Ameller (forma arcaica) i Amatller (forma dialectal).

Refranyer

"De flors d'ametller dins es gener, no s'omplen paners"

"Ametller no facis via, que gelarà qualque dia"

Topònims

"So N'Ametler", antiga possessió, avui urbanitzada, del terme de Ciutat vora Son Rullan i a tocar del torrent Gros, que la separa del terme de Marratxí.

"Can Metler", casa algaidina situada al Quarter III prop del camí Vell i del torrent de Son Lloret.

Cançó

Ametlers, polls i figueres,
aladerns i garrovers,
ullastres, pins i noguers,
romaní, murta i pruneres.

Pista

Es troba situat aquest ametller prop del camí d'una antiga possessió algaidina que figura al llibre del repartiment i amb vuit jovades d'extensió, va correspondre als cavallers hospitalaris. Actualment es dedica a l'agroturisme. Si observau bé la fotografia, hi podreu descobrir una guarda d'indiots disposats a passar-hi la nit. Segons ells és el millor ametller d'aquell redol.

Solució del mes passat

El banc de pedra protagonista del Saig anterior, està situat com haureu endevinat a un lateral del camí del cementeri, davant Son Geant.

M. F.

Aquesta foto va ser feta devers l'any 1945 a Son Bouet de Pina i els protagonistes xapaven albercocs. Hi apareixen, drets i d'esquerra a dreta: **Toni de Son Bouet**, **Petra Quefe**, **Maria Ferrera**, **Maria de Son Bouet** i la **padrina de Son Bouet**.

A la part de baix: **Antònia Coneta**, **Maria Creus**, **Inès Corrona** i **Antònia Creus**.

Drets, d'esquerra a dreta: **Joan Bibiloni Ros**, **Pep Noguera Ruala** i **Rafel Garau Bessó**.
A la part de baix: **Joan Ferretjans Canals** i **Gaspar Gelabert Santet**.

El triomf de l'economia capitalista ¹

En el següent article m'agradaria tractar alguns aspectes sobre la filosofia en què es basa l'economia de mercat en la qual ens ha tocat viure. Com que la meua intenció sempre és crear un cert espai per a la reflexió (si bé no sé si ho he aconseguit en algun article), ho faré des d'una posició de provocació i des d'un vessant que segurament no es sol exposar en els llibres de text clàssics d'economia.

Començarem dient que no hi ha gaire economistes que posin en dubte que el capitalisme ha resultat ser el model econòmic que ha funcionat millor fins a l'actualitat. Sembla ser que la història dóna la raó als qui defensen aquesta afirmació. Els països que actualment tenen major riquesa i renda per càpita del món es caracteritzen per tenir establert aquest model econòmic. Per la seva banda, la història recent també indica que els països que varen optar pel socialisme o el comunisme han hagut d'anar obrint les portes al lliure mercat.

Per què ha triomfat l'economia capitalista d'una manera tan clara? La conclusió a què he arribat és perquè el seu funcionament s'adapta a la perfecció a la naturalesa humana. La raça humana, per molt civilitzats que vulguem ser i per molt que ens costi acceptar-ho, és depredadora. La història també ens demostra que el més fort sempre que ha pogut s'ha imposat i ha explotat els més dèbils, ben igual del que succeeix en el món animal. Ja fa molts d'anys, en Charles Darwin ho va explicar a la seva teoria sobre l'evolució de les espècies. L'economia de mercat, manca dir-ho, no es basa en res més que aquest fet.

Per definició, el capitalisme té dues característiques bàsiques sense les quals no podria existir: el creixement i la competència. Avui en dia, la globalització en seria la seva màxima expressió.

El capitalisme és un sistema que no pot existir sense créixer. Fa temps em comen-

taren que el capitalisme és com una persona que va amb bicicleta: mentre du velocitat aguanta perfectament l'equilibri, però en el moment que s'atura, cau. D'aquí la importància que els economistes sempre donam a l'evolució del Producte Interior Brut (PIB) entès com a mesura d'aquest creixement.

L'altra característica que també és bàsica del capitalisme és la competència. Els capitalistes competeixen entre ells per poder obtenir una part dels beneficis (creixement), fet que obliga el capitalisme a ser dinàmic. I per aquest mateix motiu s'ha d'invertir. Si un capitalista deixa d'invertir, de créixer, deixa de ser competitiu i, per tant, és expulsat de l'economia. Aquesta seria una de les grans paradoxes del capitalisme: o té massa beneficis i li falten llocs on invertir, o en té massa pocs i cerca desesperadament augmentar-los.

En aquest procés de creixement i d'inversió, es produeixen absorcions. Les empreses més competitives absorbeixen (o eliminen) les que no ho són tant i, per tant, ens trobam que de cada pic hi ha menys empreses a cada sector econòmic. És el que es coneix com oligopolis o monopolis. Una mostra clara d'aquest fet seria l'evolució que ha sofert el sector turístic de les Balears. Tant la planta hotelera com els TTOO de cada vegada està concentrada en menys mans, però si pensau una mica, segur que en trobareu una infinitat d'exemples.

Però el procés de concentració en el món capitalista no acaba aquí. Quan un sector ja no es pot concentrar més, dins aquesta necessitat de seguir creixent, les empreses dominants passen a intervenir a altres sectors i a altres indrets. En aquest moment és quan apareixen les grans multinacionals que abracen tota casta de sectors econòmics sense cap tipus de relació entre ells.

La seva necessitat d'obtenir beneficis i de créixer és tan gran que el capitalisme

intentarà convertir en negoci tots els aspectes de la nostra vida. De fet, durant tota la història el capitalisme no ha fet altra cosa i ha convertit gradualment tots els productes i serveis que poden cobrir necessitats o desigs de les persones en mercaderies que es compren i venen. En un principi eren productes bàsics, però amb la seva necessitat de creixement, a poc a poc s'ha anat expandint a totes les activitats relacionades amb la vida social. Primer foren els productes primaris (aliments, vestimenta, habitatge, etc.) i des de ja fa anys les activitats d'esbarjo, com diversió, turisme, espectacles, esports etc., també es convertiren en negoci. Després passaren a altres camps que sempre s'havien considerat que eren responsabilitat de l'estat (les famoses privatitzacions), com l'educació, la seguretat, sistema de pensions o l'assistència sanitària i social. Avui en dia el negocis ja han entrat de ple dins les activitats relacionades amb la mort (empreses funeràries) i el més escandalós, també amb la vida, com la reproducció artificial, l'ADN o darrerament amb la clonació humana...

Les grans multinacionals, per tant, amb la seva necessitat de créixer i d'invertir per seguir creixent, juntament amb el seu immens poder, intenten i pressionen perquè les polítiques econòmiques que fan els estats i organismes internacionals s'ajustin als seus interessos. Els estats ja no se dediquen tant a gestionar els països per potenciar el capital nacional, sinó que se converteixen en instruments d'aquestes multinacionals. D'aquesta manera han convertit el liberalisme del segle XIX en el neoliberalisme actual.

La seva estratègia consisteix en el fonamentalisme de mercat. Els negocis són la força activa de l'economia i aquests operen amb la màxima eficiència i en condicions òptimes, si no existeixen traves a la seva actuació.

Si els negocis obtenen els beneficis que ells desitgen, a través del funcionament del mercat, aquests beneficis s'escampen a la resta de la societat i tots gaudirem de condicions òptimes. És a dir, si les empreses guanyen molts de doblers, els invertiran i la competència els forçarà a produir molts

de productes barats que podrem comprar. A la vegada, com que hi haurà molta activitat econòmica, generaran ocupació i tots tendrem feina. Els salaris es correspondran a la productivitat de cada persona i qui vulgui millorar tan sols haurà d'invertir més en ell mateix i podrà ascendir de classe social. Els que estan més a dalt és perquè són més capaços i més en saben i els que no aprofiten el sistema és perquè són ganduls, beneits o no s'esforcen el suficient. Els empresaris tan sols obtenen allò que es mereixen per l'esforç que fan a organitzar-ho tot, mentre que els propietaris del capital, que sovint són els mateixos empresaris, reben els beneficis per arriscar-lo. I d'aquesta manera tan senzilla funciona la roda, que creix i tots, de cada vegada som un poc més rics. Segur que aquest argument l'heu sentit a més d'un polític...

Alguns treballadors, perquè han aconseguit comprar algunes accions, fins i tot especular amb elles, accepten la idea de Thatcher del capitalisme popular. Ara tots ja som capitalistes i, a les notícies de la televisió, no tan sols ens interessa el futbol i el temps, sinó també les cotitzacions de borsa.

Els efectes que aquesta teoria té sobre l'esgotament del medi ambient, la contaminació, els residus, el tercer món, els més dèbils (malalts, ancians, immigrants, l'exploació infantil, els pobres, les dones...), l'angoixa, l'agressivitat, la competitivitat, la soledat, les injustícies socials, l'endeutament de les famílies, no arribar a final de mes, la amargura de no aconseguir tot el que ens fan creure que necessitam, l'egoisme i l'individualisme, la desconfiança, la inseguretat que respiram (en la feina, del que menjam i sobretot del futur), l'estrès, la sensació de manca de llibertat i de viure vigilats, o les guerres... No, cap d'aquests aspectes contenen.

Ara bé, si algú em demana quina és l'alternativa a aquesta teoria neoliberal tan depredadora, hauré d'acotar el cap i, fluixet, diré que amb aquesta mentalitat occidental en la qual estam immersos, la desconec.

1
Per als qui vulguin aprofundir en aquesta línia de pensament, els recoman el llibre *Globalización capitalista. Luchas y resistencias*. Miren Etxezarreta i altres.

Joan Seguí Pandango

Una passejada, dues estampes...

es saig

Ja tenim la Seu plena d'ous. Més que insignificant —aquest és el sentit literal de l'expressió popular— la cosa ha esdevingut molesta, irritant: ja tenim la carretera plena de cotxes. Però no volen reduir els cotxes; volen més carteres per poder posar-hi més cotxes. I ja tindrem l'illa sencera plena d'ous. I a Ciutat, embussos, frenades, ensurts, nervis. I gent, molta gent. I cues per aparcar. Més nervis. Presses. I calor, molta calor. Què hi feim, allà? No hi tenim cap feina.

A la plana de Meià, endarrere han quedat les capamuntes i capavalles de Montuiri, camí de Sant Joan, només hi ha bales. Dotzenes de bales de palla que esperen, pacientment, l'ànima caritativa que els donarà un cobro abans de les primeres pluges. Bales daurades pel sol que s'amaga, lentament, melòdicament, més enllà de la Serra.

Text i fotografies: **Miquel Serra**

Sant Jeroni, doctor de l'església

Sant Jeroni va néixer a Strido (Dalmàcia) cap a l'any 340. Era de bona família i aviat passà a Roma per perfeccionar els seus coneixements de llatí i grec; es traslladà a Palestina, si bé va viatjar per tot l'orient estudiant l'hebreu, l'arameu i quantes llengües i dialectes podien servir-li per entendre millor les Sagrades Escripures. Betlem era la seva residència més habitual, però també va viure llargues temporades de vida eremítica amb altres companys. Va ser ordenat prevere a Antioquia; mentrestant havia escrit diverses obres a més de mantenir polèmiques combatent heretgies. Això va fer que el papa Damas, sant Damas, el cridàs a Roma i allà el tengué com a secretari i assessor fins a la seva mort. Tornà a Betlem on s'instal·là fins que morí, en edat avançada, segons alguns autors a la vora dels noranta anys. Durant aquests darrers trenta anys es dedicà intensament a l'estudi, a l'oració i a la penitència. La seva festa se celebra el 30 de setembre.

La seva labor es traduí en una obra extensa i extraordinària: comentaris a textos bíblics, un *De viris illustribus*, la continuació de la història eclesiàstica d'Eusebi, una àmplia i interessant correspondència i, sobretot, la *Vulgata*, la versió llatina de la Bíblia.

La *Vulgata*, traducció al llatí de la Bíblia, és obra gairebé exclusiva de sant Jeroni i fou acceptada com a autèntica per Gregori el Gran, no sense resistència i discussions. (Per exemple, mantingueren una polèmica sobre diversos punts sant Jeroni i sant Agustí). La declaració de la *Vulgata* com a versió oficial per a l'Església es fixà al Concili de Trento on es va acordar fer-ne una versió corregida. Hem de tenir en compte que la transmissió a base de copistes havia acumulat nombrosos errors que calia corregir. L'edició "Clementina" (de Climent VIII) és la que s'ha emprat fins als nostres dies.

L'orde dels jerònims i de les jerònimes és molt posterior al nostre sant: es fundà el 1373 segons la sol·licitud d'un grup d'eremites castellans que adoptaren la regla de sant Agustí. Hi va haver un intent d'introduir la branca masculina a Mallorca, a la Trinitat de Miramar, que va fracassar. En canvi, arrelaren els convents de jerònimes: el convent de santa Elisabet i sant Jeroni de Ciutat (des de 1485) i el de sant Bartomeu d'Inca (des de 1530) que inicialment es va dir de Santa Magdalena del Puig d'Inca.

Fa uns segles es pensava que la Terra era el centre de tot el que veim al cel. És a dir, el sol, la lluna, els planetes i estrelles giraven entorn a nosaltres i ens consideràvem com el centre fix de l'Univers. Amb el temps es va corregir aquesta errada i es presentà el model de Sistema Solar que coneixem actualment: Un sol al centre amb els planetes girant al seu entorn, en òrbites rodones i regulars, sense alterar-se mai.

El problema és que no podem deixar de banda els milions de cossos menors (asteroides i cometes), que giren també entorn al Sol de maneres anormals, amb òrbites que poden modificar-se fàcilment. La diferència entre ells és que els asteroides vénen a ser roques gegants sense forma definida que, com més grossos són, més característiques seves són semblants als planetes (poden presentar terratrèmols a la superfície, erupcions volcàniques,...); mentre que els cometes són roques gelades que, quan s'acosten al Sol, el gel es comença a fondre i els apareix la bella cabellera que els caracteritza.

Aquests objectes gegants es concentren en diferents grups: un grup que està tan lluny com Plutó o fins i tot molt més enfora (són els objectes transneptunians: vol dir més enllà del planeta Neptú), i un de més pròxim, situat entre les òrbites de Mart i Júpiter, encara que també se'n troben al-

guns de solitaris que viatgen sense cap patró. Aquests darrers són els més problemàtics, ja que han estat els causants de moltes destruccions en els planetes del Sistema Solar (el nostre inclòs).

De col·lisions d'asteroides i cometes contra la Terra, se n'han produït milers al llarg de la història i seria molt probable que n'hi caiguessin més, ja que d'impactes n'hi ha cada dia, encara que només són pols i roques molt petites que no arriben en terra. A la nit se'ls observa com estels fugaços i, per poder arribar en terra, moment en què ja s'anomena "meteorit", normalment hauria de viatjar més ràpid d'uns 100 km/s i ser més gran de 20 metres de diàmetre.

Amb el temps, els meteorits han deixat empremtes visibles, com a la nostra lluna, els quals s'observen a simple vista, o també a altres planetes com Mercuri, Mart,... Però aquest darrer, el planeta vermell, segons alguns científics, podria ser un exemple de planeta destruït pels impactes, ja que en èpoques passades, podria haver estat un planeta verd amb oceans i s'està investigant si fins i tot s'hi trobava vida.

A la Terra també han destruït moltes coses, però amb l'erosió les empremtes han anat desapareixent i són molt difícils de trobar. Gràcies a les fotografies dels satèl·lits, se n'han trobat de nous, com per exemple el cràter Chichxulub, a la Península de Yucatan, amagat en part davall de la mar i que pareix ser causat per la col·lisió d'un gran asteroide d'uns 10 km de diàmetre, fa 65 milions d'anys. Va ser el responsable de l'extinció de la majoria d'espècies vives, entre elles els dinosaures, al final del Cretàcic.

Per acabar, cal dir que aquest tema tan discutit ha estat bastant conegut en aquests anys i, fins i tot, segur que heu pogut veure alguna pel·lícula, perquè se n'han fetes moltes, on plantegen si podríem sobreviure a un impacte d'aquests amb la tecnologia que tenim en l'actualitat. A les pel·lícules la resposta era que sí, però s'ha de tenir en compte que els films eren americans, i en aquests, si algú ha de salvar el món han de ser ells, però a la realitat potser no funciona això.

Simulació d'impacte d'un asteroide damunt Itàlia

Número 33

A la portada del número 33 d'ES SAIG (setembre de 1983), hi trobam el grup escolar de nines que anaven a ca les monges l'any 1911; no gosàrem assegurar-ho, però ja no n'hi deu haver cap de viva.

L'editorial demanava la ràpida promulgació d'una Llei de Normalització Lingüística, d'acord amb el que estava previst a l'Estatut d'Autonomia. Entre els articles d'opinió que recollia aquest número assenyalarem: de Miquel Mulet, "Sí, tots en feim de digestió"; d'Andreu Majoral, "Mallorca, de cada vegada menys nostra", i de Toni Garau, "No basta dir 'sí a la vida', manca dir i fer 'sí a viure'".

Trobam una notícia d'arxiu de Pere Mulet "Sa carnisseria": és un recull de les notícies més antigues que tenim sobre aquest servei a Algaida, localització de l'establiment, condicions imposades per l'Ajuntament als carnisers i preu de les carns.

L'any agrícola 82-83 va ser un dels més secs que hi ha hagut, amb pluges que no arribaren als quatre-cents litres; va ser tam-

bé un estiu de molta calor. Precisament ara es recorden les temperatures d'aquells anys com les més aproximades a les que hem patit —i encara patim—enguany. Hi va haver molts de problemes d'aigua, ja que molts recordareu com estava muntat aleshores aquest servei, amb un sol servidor que en tenia l'exclusiva.

Hi havia les seccions habituals: "Pina" (es queixaven que no s'havien celebrat les festes populars i reclamaven que s'acceleràs l'adquisició del camp de futbol); "Esports" (comentava la prometedora pretemporada de l'equip de primera regional); "Un Sord" (festes de Pina i Randa, sopars, Normes Subsidiàries...), etc.

Finalment, la xerradeta la firmava Pere Mulet i era amb en Biel Mas que havia patit un greu accident quan participava en una carrera ciclista: va ser baixant del Puig Major, a la sortida del túnel, dins una corba va perdre el control i caigué a un fondal de bastants metres. Ens explicava aquesta experiència, les lesions que es produí i com anava la recuperació. Quan li férem l'entrevista encara tenia problemes per moure la boca i conversar

En aquesta fotografia hi apareixen els tres músics nous que darrerament s'han incorporat a la Banda de Música d'Algaida. Ells són: en Miquel, en Salvador i na Núria.

Titoieta Ràdio atorga el desè Premi Santa Anneta a Voltor

El guardó vol ser un reconeixement a l'Associació Voltor per la feina feta en la promoció i gestió de la recepció a les Balears d'emissores institucionals de ràdio i televisió en llengua catalana. L'associació va néixer l'any 1985, a partir d'una aportació econòmica popular, i ha possibilitat que els ciutadans de les illes puguin veure i escoltar canals de televisió com TV3, Canal 33, Canal 9 i emissores de ràdio com Catalunya Ràdio, Catalunya Cultura i Catalunya Música. A més, aquests darrers anys, ha facilitat la difusió dels canals illencs, M7 i Canal 4.

Ben igual que Voltor, el grup promotor de Titoieta Ràdio és conscient de la importància que tenen els mitjans de comunicació en la nostra llengua per a la normalització cultural i lingüística i entén que la recepció d'aquestes emissores institucionals en català ha fet un gran servei en la difusió, acceptació i cohesió de la llengua catalana.

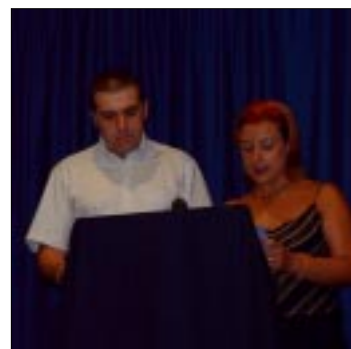
L'acte de lliurament del premi es va dur a terme el 26 de juliol, festivitat de Santa Anna, a l'auditori del Casal Pere Capellà, dins el marc de les festes de Sant Jaume.

El Premi Santa Anneta consisteix en una obra artística de Jaume Falconer. En aquesta ocasió, l'artista algaidí ha realitzat una sèrie fotogràfica on apareixen cinc mans que mostren el que per a l'artista millor representa l'Associació Voltor: TV3 i Canal 9. Entre aquestes mans destaquen, mitjançant el color, els 4 dits que simbolitzen les 4 barres.

L'encarregat de recollir el premi va ser Ferran Gomila, president de l'associació Voltor. L'acte va ser presentat per na Bel Busquets i en Biel Sastre, membres de l'emissora, i va comptar amb l'actuació musical de Toni Miranda i Miquel Ferrà. Per acabar i per celebrar el premi, després de la interpretació, s'oferí una copa de vi de Can Majoral.

En anteriors edicions han estat premiats amb el Santa Anneta: el filòleg i cantautor Biel Majoral, el periodista i poeta Miquel Cardell, el setmanari *El Temps*, l'ACIC (Associació de Cantants i Intèrprets en Català), els Cossiers d'Algaida, la discogràfica BLAU, la pel·lícula *El Mar* d'Agustí Villaronga, el GOB (Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa) i l'Associació Aula Cultural.

L'emissora vol premiar la tasca de l'associació per haver possibilitat la recepció de TV3 a les Balears.

El passat 6 de juliol, després d'una treva d'uns quants anys (en concret, des de 1998), tornarem a fer una excursió que ja és clàssica dins el nostre repertori: el torrent de Pareis. Aquest estiu ha estat, desgraciadament, molt accidentat pel que fa als excursionistes (i no tan "excursionistes") que han visitat el torrent; però la nostra eixida va discórrer sense cap novetat desagradable i poguérem gaudir del formidable paisatge sense altres entrebancs que la calor i el cansament. És clar que no tothom té la nostra fortuna de tenir a la seva disposició un guia tan expert com en Manel Osuna: ens digué que aquesta era la 123a vegada que feia l'excursió! A una de les fotos podeu veure el grup dels excursionistes algaidins a Sa Calobra, ben satisfets després d'haver finalitzat el recorregut. A l'altra foto, hi surten les dues excursionistes més

"jovenetes": na Petra "de Liern" i na Fiona; és la primera vegada que la feien i quedaren tan meravellades que pensen repetir, digueren.

D'altra banda, volem fer menció de l'exposició que, dins el marc de les festes de Sant Jaume, mostrarem al nostre local. Era sobre plantes comunes d'Algaida, amb fotografies i textos de Llorenç Gil i Lleonard Llorenç. En record de l'èxit de la mostra, us oferim la fotografia de la portada d'aquesta revista, la qual també ens serveix per anunciar una nova secció, que començarà el proper mes i que inclourà els textos i les imatges de l'esmentada exposició, de manera que cada mes puguem reconèixer una de les plantes que ornem els nostres camps.

Activitats del mes de setembre

Diumenge, dia 21. Farem una excursió que també s'està convertint en una clàssica: anirem a les cales verges del terme de Manacor, cala Virgili i cala Magraner. Prèviament ens aturarem al poblat talaiòtic de l'Hospitalet Vell, on podrem veure l'avanç de les excavacions que s'hi han duit a terme aquest estiu. La sortida serà a les 9 hores des de la plaça amb cotxes particulars.

Jaume Serra

“Telefonaren divendres a migdia dient que hi havia foc i, tot d’una, els de Protecció Civil pujàrem amb la tanqueta de 500 litres. Com que el foc afectava dos termes, Algaida i Lluçmajor, hi va intervenir el Govern Balear, que és el que ens donà les directrius que havíem de seguir. Es va muntar un centre de coordinació i ajudàrem tant els bombers com l’Ibanat. Per ajudar, vengué gent de Selva, Lloseta, Son Servera, Artà, Andratx, Calvià, Bunyola, Pollença, Caimari i Algaida; hi havia un total de deu pobles de Protecció Civil i cinquanta persones col·laborant. De l’Ibanat i dels bombers, no en sé la quantitat de gent que hi participà. També hi havia dos avionets petits Dromedair, un Canadair de 5’5 tones i tres helicòpters.

Segons diuen, el foc començà devers les 12.30 h, a dins Son Verd, sota el Morro d’en Moll. Ajudat pel vent, aviat va pujar a dalt de Cura i es va estendre cap a les garrigues d’Albenya, en cinc focus diferents. Hi va haver prop de cinc dies de foc; dos i mig de foc intens i els altres només per apagar les revifades. En total es cremaren unes 120 quarterades, repartides entre Son Verd de Lluçmajor i Albenya d’Algaida, on, per sort, només va llepar l’Alzinar.

Les autoritats feren desallotjar la gent de Randa cap al Poliesportiu de Lluçmajor durant unes cinc hores, com a mesura preventiva, però al meu parer un poc exagerada, i a les nou del vespre del mateix dissabte ja pogueren tornar a ca seva”

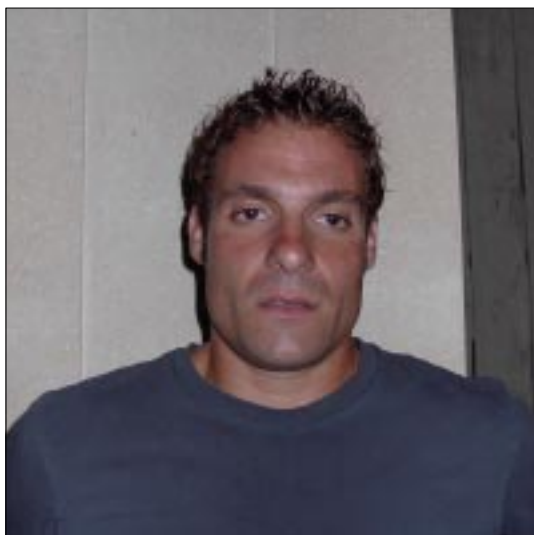
Maria Bel Oliver

“Jo, aquell divendres em trobava aquí mateix, al carrer de la Font i, de cop, sentírem passar cotxes de bombers i sirenes i al mateix temps ja vérem fum, i clar tot lligava, allà on hi ha fum hi ha foc. De tot d’una el vàiem per darrere el puig de Cura, però no sabíem si era lluny o a prop. Pujàrem a Cura, perquè venia gent de Lluçmajor que deia que el foc era darrere el puig, i efectivament el vérem enfora. Però al cap de mitja hora ja era damunt el puig i molt a prop. Llavors ja ens aconsellaren que partíssim per mor del fum i prop de les cinc, ja ens obligaren a marxar cap al Poliesportiu de Lluçmajor. Quan érem allà es va declarar un altre incendi prop de la ronda i això va fer que encara ens posàssim més nerviosos.

Devers les vuit de l’horabaixa, es discutia si tornàvem a Randa o ens col·locaven a altres llocs. Devers les nou la decisió va ser que cadascú tornàs a ca seva, perquè segons digueren tenien el foc controlat, que havia canviat la direcció del vent i que estiguéssim tranquils. Molt no hi podíem estar pensant que els avions s’havien de retirar i encara es veien flames.

El foc encara va durar intensament fins dissabte vespre i, més fluixet i controlat, fins devers dimecres.

Encara ara no sabem si va ser provocat o accidental, perquè en un cas així es senten opinions de tot color”

Toni Amengual

“Aquell divendres érem a Gràcia i devers migdia va telefonar el rector per avisar que hi havia fum, però de tot d’una no en férem gaire cas, perquè no vèiem res. Després va cridar el meu germà, que deia el mateix, guaitàrem al mirador i ja vérem el foc en direcció a Son Verd.

Al cap d’una estona decidírem pujar al Santuari de Cura, perquè pensàvem si el foc giraria cap a Gràcia, envoltant el Puig. Al poc temps de ser allà dalt, el foc va pujar ràpidament cap amunt, va arribar fins a la carretera i ens va fer quedar aïllats als qui érem a Cura. Tots estàvem ben espantats. Hi havia una parella de guàrdies civils ben nerviosos i un senyor de protecció civil que ens digueren que no ens podríem moure fins que els helicòpters i avions haguessin apagat el foc de damunt el puig, cosa que succeí en devers mitja horeta. Després ens feren posar tots els cotxes en fila, vidres tancats i baixàrem fins després del primer revolt, on quedàrem bloquejats perquè hi havia un camió de bombers entravessat a la carretera apagant restes de foc. Varen ser uns segons, que es feren eterns, perquè per tot hi havia fum i una calor que cremava.

Llavors ens aturàrem a Sant Honorat, d’on es podia veure que cada dotze minuts l’avió gros carregava a la mar i tornava per apagar el foc que s’acostava a Sant Honorat.

Aquell vespre dormírem a Algaida i l’endemà tornàrem a Gràcia. Encara durant dos dies els avions seguiren tirant aigua i apagant els darrers focus”

Guillem Ballester

“El foc començà divendres a migdia, quan dinàvem al parc de bombers, i rebérem l’avis com si el foc fos damunt el puig de Cura; però quan ens hi acostàvem ja vèiem que era just darrere. Intentàrem arribar-hi ajudats per la policia de Lluçmajor, però era impossible i al cap d’una estona ens avisaren que el foc ja era dalt del puig. Hi pujàrem ràpidament i ens férem forts amb les mànegues, per evitar que el foc passàs a la part baixa de la carretera. També els helicòpters, els Dromedair i el Canadair, ja actuaven.

En els primers moments d’un foc així sempre hi ha confusió. No és el mateix que un incendi tengui una carretera principal a devora que, com en aquest cas, sigui de molt difícil accés i amb molta pendent. Cada vegada que t’arriba gent nova per ajudar, els has d’indicar on ha d’anar, no coneix el terreny i els has d’acompanyar.

El mateix divendres ja poguérem “mig controlar” el foc de la part d’Albenya i evitar que s’estengués cap a Gràcia per Son Garau, a l’altra part. La gent de Randa ja pogué tornar a casa seva.

Dissabte hi férem feina tot el dia, amb més gent de l’Ibanat, Protecció Civil i els nostres bombers. El diumenge seguírem, sobretot, per controlar focus aïllats, de zones ja cremades a prop del perímetre del foc i evitar que un descuit o un cop de vent fes que l’incendi tornàs revifar i perdre tota la feina feta fins llavors”

Miquel Fiolet

Escola Municipal d'Infants

L'Escola Municipal d'Infants iniciarà el curs escolar 2003/2004 el proper dilluns, 8 de setembre. La primera setmana serà d'adaptació i l'assistència a l'escoleta s'organitzarà en dos torns, el 1r torn de les 8.30 a les 10.30 hores i el segon torn de les 11.00 a les 13.00 hores.

A partir del dia 15 i fins al 30 de setembre, l'horari de l'Escola Municipal d'Infants serà:

entrada — de 8.00 a 9.00 hores
sortida — de 12.00 a 13.00 hores.

A partir del dia 1 d'octubre es posa en marxa el servei de menjador i l'horari serà el següent:

entrada — de 8.00 a 9.00 hores
sortida — de 12.00 a 12.30 hores
dinar — a partir de les 12.15 hores.

Entrada horabaixa: de 14.30 a 15.00 hores.

Sortida: 16.00 hores (infants sense berenar) i de les 17.00 a les 17.30 (berenats).

Pavimentació del camí de Son Perot

Durant el mes d'agost s'han acabat les obres de pavimentació del camí de son Perot, corresponents al tram fins al camp de futbol. Aquesta obra ha estat realitzada per l'empresa *Germans Gost Simó SA*, amb

un pressupost de 28.439,64 €. Aquesta obra està inclosa dins el Pla d'Obres i Serveis del Consell de Mallorca amb un finançament per part de l'Ajuntament del 20%.

Pavimentació de la drecera de Randa

A la sessió celebrada el passat 22 d'agost i a proposta de la mesa de contractació, la comissió municipal de govern va adjudicar l'obra del projecte Pavimentació de la Drecera de Randa a l'empresa *Pavimentaciones y Obras Carbonell SA*, pel preu de 48.624,00 €.

De les ofertes presentades, aquesta ha estat la més econòmica amb una baixa de 6.203,19 € sobre el preu de licitació.

Cal recordar que aquesta obra està inclosa dins el Pla d'Obres i Serveis del Consell de Mallorca i que l'Ajuntament hi participa amb un finançament del 20%.

Mancomunitat del Pla de Mallorca

El 4 de juliol, a la seu de la Mancomunitat en sessió extraordinària, es va constituir la Mancomunitat del Pla de Mallorca. El nou president de la Mancomunitat per a l'actual mandat, elegit a la mateixa sessió, és en Tomàs Campaner Ferragut, batle de Llubí, que substitueix en el càrrec en Joan Font i Massot, batle de Petra.

Es creen cinc àrees de gestió i els seus delegats, anomenats per decret del president, són:

Vicepresidència i serveis socials:

Joana Maria Pasqual Sansó, representant de l'Ajuntament d'Ariany.

Cultura:

Tomàs Campaner Ferragut, president de la Mancomunitat

Educació:

Jaume Jaume i Oliver, batle d'Algaida

Medi ambient:

Joan Font i Massot, batle de Petra.

Promoció econòmica:

Joan Matas Gayà, batle de Sant Joan

Tresorer:

Gabriel Matas Adrover, batle de Montuïri.

Consorti d'Aigües del Pla de Mallorca

El passat 7 d'agost a Algaida es va constituir la Junta General del Consorti d'Aigües del Pla de Mallorca. El nou president, elegit al mateix acte, és en Joan Sastre Barceló, batle de Porreres, que substitueix en el càrrec n'Antònia Ramis Oliver, representant de l'Ajuntament d'Algaida.

BAN

El batle d'Algaida FA SABER

Que l'Ajuntament ha adquirit taules i cadires per als actes festius i públics en general. Aquestes taules i cadires estan a disposició de tothom que les hagi de menester per les seves festes i saraus.

Però, ja diuen que el que és de tots no és de ningú. Per això, després de molts d'anys de no fer-ho, ara quan vengueu a demanar taules i cadires a la Casa de la Vila, us demanarem un dipòsit: d'1 € per cada cadira i de 5 € per cada taula.

Llavors, quan les torneu, us tornarem la quantitat dipositada. En el cas que en faltin, per cada cadira o taula que s'hagi espanyat o perdut s'haurà de satisfer el seu preu.

Preu de cada cadira: 20 €

Preu de cada taula: 80 €.

D'aquesta manera, serà segur que podrem reposar el que es perdi o rompi i tendrem per molts d'anys cadires i taules per a tothom.

Perquè sigui del vostre coneixement, ho mana i ho signa el vostre batle, a Algaida a trenta-un de juliol de dos mil tres.

Jaume Jaume i Oliver

Comunicat de l'Ajuntament d'Algaida sobre l'incendi de Randa

Algaida, 12 d'agost de 2003

El passat divendres, 8 d'agost, es va iniciar un incendi a la part del llevant del puig de Cura, un incendi que en poc temps va adquirir unes proporcions molt considerables i que fins al diumenge a la tarda no va ser controlat. Va cremar unes cent vint-i-set hectàrees de pinar i va afectar als municipis d'Algaida i Llucmajor.

Des d'un primer moment, la lluita contra el foc dels diferents cossos i equips que intervingueren va evitar que l'incendi cremàs una superfície més àmplia o s'acostassin les flames de forma perillosa a les zones habitades.

Així i tot i com a mesura preventiva, es va donar l'ordre d'evacuació dels diferents santuaris que hi ha en aquesta muntanya, Cura, sant Honorat i Gràcia, i a la població del nucli urbà de Randa; si bé els veïns d'aquesta població pogueren tornar a casa seva la nit del mateix divendres.

Una vegada extingit aquest incendi, l'Ajuntament d'Algaida vol agrair a tots els organismes, cossos i equips que intervingueren en l'extinció: equips aeris i brigades de l'IBANAT, hidroavió del Ministeri de Medi Ambient, Bombers de Mallorca i de Palma, Guàrdia Civil, Policia Local d'Algaida, Llucmajor i Montuïri, Protecció Civil del Govern de les Illes Balears i a les diferents Agrupacions de Protecció Civil de Mallorca, serveis mèdics de l'IB-SALUT, camions cisterna particulars i a tots els veïns del municipi d'Algaida i en concret als de Randa, que de forma voluntària ajudaren i donaren suport a les tasques d'extinció, igual que a les botigues i bars que preparen el menjar o l'aigua pel proveïment del personal que lluitava contra el foc.

També volem donar les gràcies a la comunitat de religiosos del santuari de Cura a l'hora de deixar el refugi Ramon Llull com a centre d'avituallament.

Finalment, cal agrair a totes aquelles persones que varen haver de ser evacuades pel seu comportament cívic i la seva col·laboració, la seva disposició i la seva serenitat en el moment de deixar casa seva. A totes elles el nostre agraïment més sincer.

Ajuntament d'Algaida

L'incendi al puig de Cura

Jerònia Pou

Baula 1

1. Nom i malnom (si en tens i vols que t'hi coneguim).

Laura Mindona

2. Edat i signe de l'horòscop.

Tenc 21 anys i som Àries.

3. Darrer llibre que has llegit?

Ara estic llegint *El nombre de la rosa*, d'Umberto Eco.

Recomana'n un que t'hagi agradat.

Zapata vive.

4. Darrer CD que has comprat?

Uffff, és que sincerament... som un poc pirata. No ho he estat mai... d'això de comprar CDs, però el darrer CD que vaig comprar va ser un de doble d'en Bob Marley. **Recomana'n un.**

Recomanaria, per exemple, el d'O'Funk'illo i el d'Eva Cassidy.

5. Darrera pel·lícula que has vist?

Em pens que va ser *Infidel*.

Quina t'ha agradat més?

M'agraden les típiques com *Braveheart* o *American History X*. Les que et fan pensar o t'impacten la primera vegada que les veus.

6. Programa de televisió preferit?

La cosa nostra.

7. Quina era la sèrie de dibuixos animats que t'agradava més?

Bola de Drac. N'era una gran fan de petita, sempre mirava tots els episodis.

8. Quin tema actual et preocupa més?

N'hi ha molts, realment, la guerra, la contaminació,...

9. Quin moment històric t'hauria agradat viure? Per què?

No ho sé, potser aquella època en què les dones duïen aquells vestits tan elegants, pel fet que ho trob molt enigmàtic; tothom anava d'amagat,... O també una altra època que m'hauria agradat viure és la de les revolucions. Per exemple la de la igualtat de les dones: m'hauria agradat defensar el que realment m'importa.

10. Persona o personatges que admiris? Per què?

Ningú en concret. Simplement tota la gent que ha lluitat i que encara lluita per la llibertat.

11. Un animal.

El koala. Des de ben petita sempre he volgut tenir-ne un per dins el corral, però mai m'han deixat.

12. Una mania.

Tocar l'orella, els al·lots estan ben farts de jo.

13. Un defecte.

La peresa, som molt peresosa.

14. Una virtut.

Crec que som tolerant i, de fet, crec que si tothom ho fos una mica més el món aniria molt millor.

15. No podries estar un dia sense...

Menjar!!!!

16. Fes un pla per a diumenge horabaixa.

Crec que no som gens original, però el millor pla per jo és estar en companyia dels amics. És el més important, el lloc és secundari, tant el cinema, com un sopar,...

17. Una il·lusió.

Sempre m'ha estirat molt ballar, formar part d'un grup de ballarins, fer un musical.

18. Una queixa.

Entre moltes, moltes altres, la manca d'igualtat de gènere. Jo l'he patida molt amb això dels esports i crec que no n'hi ha, i a Mallorca manco.

19. Tria una de:

rosses/os o morenes/os

Em decant, després de pensar-m'ho una llarga estona i perquè m'hi han obligat, pels rossos, però vull que quedi ben clar que m'agraden tant uns com els altres, no som gens triada.

vi o aigua

Vi. (això no s'ho va pensar tant).

carn o peix

Carn.

dutxa o bany

Dutxa.

platja o muntanya

Muntanya.

esport o bar

Mmmmm... Difícil elecció, tant que no vull triar. Per això crec que em decidiré per dir, de dia, esport i, de nit, bar. Qui diu que no es pot tenir tot!!!

Barça o Madrid

Barça.

alcohol o refresc

Uffffff quina altra! És el mateix que abans: alcohol de vespre i refresc de dia. Bé idò, alcohol... amb un refresc!!

circumval·lació o trànsit per dins el poble

Circumval·lació.

20. Travessaries el carrer:

Per topar-me amb...

En Brad Pitt, i no només el travessaria, sinó que m'hi afuaria.

Per no topar-te amb...

N'Aznar ni amb en Bustamante!!

21. Si fossis:

un home...

En primer lloc, no hauria tengut tantes dificultats a l'hora de jugar a volei i, en segon, crec que encara podria "fer més el vago" que ara, així com passa el temps m'adon que les dones "rapam" més que els homes.

la persona més rica del món...

Crec que depèn si he nascut la persona més rica del món o si ara mateix m'hi tornàs. Primer, trauria de la feina totes quantes persones pogués, i després, faria molts viatges, i moltes festes, macrofestes! A part, amb el costat més humanitari, intentaria ajudar els que més ho necessiten...

el batle d'Algaida...

Intentar millorar la predisposició i iniciativa dels joves a l'hora de practicar esport i també la de la resta del poble, per donar suport i participar més en els esdeveniments esportius. Fer més coses per sentir-nos més POBLE.

22. Un racó d'Algaida que t'agradi.

El quadrat de la Novella i el camí de la Pau.

Un racó que no t'agradi.

Cap en concret. Sinó tots aquells camins amb contenidors envoltats de fems i brutor que tanta gent inconscient va desgraciant; no sé com la gent pot tenir el coratge de destrossar el medi ambient d'aquesta manera.

23. Una raó per:

viure a Algaida...

La gent!

no viure a Algaida...

La xafarderia, els comentaris o rumors inventats que han llevat la son a tants d'algaidins i algaidines. Però, així i tot, no és un motiu suficient per abandonar el millor lloc on se m'ocorre viure ara per ara.

24. La gent d'Algaida és...

Oberta.

25. Fins quan fas comptes viure a ca teva?

Fins que em treguin!!

(I sa mare, que s'ha acostat a escoltar aquesta resposta, ha afegit que no la traurien mai).

26. Ordena (de més a menys important): doblers, salut, feina, amor, poder.

Amor, salut, feina, doblers i poder.

27. Què et preocupa més (de més a menys): atur, inseguretat ciutadana, sida, droga, accidents de circulació ?

Accidents de circulació, atur, sida, inseguretat ciutadana i droga.

28. Ens sabries dir què hi ha al Carrer de l'Aigua núm. 11?

(Després de les pistes per part nostra i per part de sa mare i després d'un temps de reflexionar, na Laura s'atreveix a contestar, i encertà la resposta. Enhorabona!!).

La farmàcia.

29. Què més t'hauria agradat que t'haguéssim demanat?

Per exemple, triar entre fred o calor, hivern o estiu.

(Ben pensat! A la pròxima ho demanarem).

30. De qui t'agradaria saber aquestes coses per entrevistar-lo el següent mes?

D'en Biel de Marina.

(Ei Biel, na Laura diu que no val amenaçar, ni pegar, que toca a qui toca!!)

Per cert, aprofitam per introduir un suggeriment, que ens varen fer i és per aconseguir més varietat: us demanam als entrevistats que a l'hora d'escollir la pròxima VÍCTIMA, penseu en algú del sexe contrari.

Moltes gràcies, Pere, per la idea

31. Vols afegir qualque cosa?

M'agrada molt la vostra iniciativa i esper que aquesta cadena duri molt temps.

Gràcies Laura! Nosaltres també esperam que, amb la col·laboració de tot el jovent i de tota la resta del poble, aquesta cadena pugui comptar de moltíssimes baules diferents. Gràcies!!

M. Magdalena Molleta
Guillem Fiolet

Part de la nostra història

Hem rebut d'en Bernat Coll "Quefe" el document que transcrivim a continuació que fa referència a una sèrie de finques, totes elles situades a Pina. Es tracta d'una capbreuació. Una capbreuació era el reconeixement del domini que l'emfiteuta feia al senyor directe interessat a acreditar la subsistència dels seus drets o a esbrinar si hi havia hagut transmissions que haguessin de pagar lluisme. Sembla que en aquest cas el senyor no tenia dret a lluisme perquè totes les transmissions s'havien fet als descendents.

"En la Ciudad de Palma á sis dies del mes de Deseembre Año desde el Naxament de Nostro Señor mil setcents vuytante y dos devant de mi el Dr. en Drets Barthomeu Martorell per Rey al Autoridad Notari Publich Visi de dita Ciudad y Testimonis á baix scrits Comparegué lo Reverent Doctor en Sagrada Theologia D. Jaume Carbonell Prevere y Beneficiat en la Parrochial Iglesia de la villa de Inca, natural i Visi de la matexa Vila, fill del Honor Matgí Carbonell, y de la Señora Apolonia Ribas Consortes ja difuns, el qual de tot son bon grat i certa sciencia, libre y espontaneament, mediant jurament que more Sacerdotali prestá, denuncia tenir y possehir Una Pessa de Terra ab casas y corral construidas en la matexa dita son Matgi del tenor... (hi ha un buit) ...scituada en lo lloch de Pina Districte de la Vila de Algayde tinguda en Alou y directe Domini del Noble Señor D. Pedro Gual Desnun y del Barco á merced de lluisme y opresentació de fadiga dins deu dies, franca de tot cens: confrontant ab carrer publich del mateix lloch de Pina per hont se vá á la Font ab casas de Pera Antoni Jaume, en corral de casas de Jaume Mut, y ab Pessa de terra dita la Hera del mateix Señor Desnunciant. Mes en Virtud de mateix Jurament denuncia tenir y possehir altra Pessa de terra de tenor de tres quarteradas poch mes ó menos dita la Hera, scituada en dits Terme y lloch de Pina, tinguda sots el mateix Alou franca de tot cens: confrontant ab camí qui de dit lloch vá á la Mola y a les Tanquetas ab Terras de Gui-

llem Fiol, ab Terras de Joan Servera, ab Terra de los hereus de Pere Antoni Jaume, ab Terra de Joan Oliver Mella ab Terra de Pere Bibiloni y ab corral de casas de la antesadent Denuncia. -Mes en virtud del mateix jurament denuncia tenir y possehir altre Pessa de Terra dita Can Abram de tenor de quatre quarteradas, situada en dits terme y lloch de Pina, tinguda sots el mateix Alou y franca de tot cens: Confrontant ab Terra de Joan Bibiloni, ab Terra Garriga del Molt Ilustre Señor D. Jaume Fabregues Inquisidor de Mallorca ab Terra de Gregori. Andreu Moliner, ab Terra dita la Coma del mateix Señor, Denunciant, y ab Terra de Pere Bibiloni de son Bontemps. -Mes en Virtud del mateix jurament denunciá tenir y posehir altre Pessa de Terra dita la Coma de tenor de tres cortons situada en dits Terme y lloch de Pina, tinguda sots el mateix Alou y franca de tot cens: confrontant ab Terras de Catharina Oliver, ab Terra de Pere Bibiloni, ab terra dita Can Abram del mateix Señor Denunciant, ab Terra de Gregori Andreu moliner, ab terra de Margarita Oliver alias Reulla, ab Terras del Doctor D. Gabriel Ribas Olim de las matexas pertinencias. -Mes en virtud del mateix jurament denuncia tenir y possehir altra Pessa de terra dita ne Pereyassa de tenor de set quarteradas, situada en dits terme y lloch de Pina tinguda sots el mateix Alou; y franca de tot cens. Confrontant ab dos camins Reals que passen per dins dita Terra; un qui Vá á dita Vila de Algayde, y lo altre en esta Ciudad de Palma, ab corral de casas de Geronima

Carbonell Vidua de Honorat Ribas, ab corral de casas de Gabriel Oliver y de Jaume Oliver Gorreu; ab Terra de Fransesch Oliver Gorreu, ab Terra de Jaume Coll, ab Terra del Doctor D. Gabriel Ribas, ab Terra de Barthomeu Aloy, y de Antonina Fiol Vidua de Antoni Aloy Való, ab Terra de Pere Antoni Jaume fill de Pere, ab Terra de Barthomeu Crespi alias Barca, ab Terra de Antoni Oliver alias Boc, y ab corral de casas de Joan Oliver Melle y de Jaume Coll. -Mes en Virtud del mateix jurament denuncia tenir y possehir altre Pessa de Terra dita las Tanquetas de tenor de sis quarteradas situada en dits terme y lloch de Pina, tinguda sots el mateix Alou y franca de tot cens: confrontant ab Terras del Doctor Don Gabriel Ribas, y ab Terras del molt Ilustre Señor D. Jaume Fabregas Prevere e inquisidor. Tots los quals himmobles dequé dit Sr. Denunciant tenir y possehir com Hereu Universal de la insinuada Apolonia Ribas se mare en son últim Testament que ordená als set Mars mil setcens treinta y dos en poder del Discret Joan Cathalá Notari per se mort seguida á dos de Septiembre mil setcens corante, la qual Apolonia los matexos Immobiles tenia y possehia no tant solament com Hereva Universal de Jaume Ribas son Pare en son Ultim Testament rebut per el Discret Geronim Rosselló Notari a los vuyt de Juñy mil siscentos sexante y sis, per son Obit seguit als nous de los matexos, si que tambe en Virtud de Transacció firmada per la matexa, y Barthomeu Ribas son Onclo fill de Llorens, segons Acte rebut per el Discret Llorens Jóseph Bassa Notari als Vint y tres Agost mil siscentos vuytante nou; qui dit Jaume

Ribas son Pare dins Immobiles tenia y possehia en Virtud de llegat fet a son favor per Llorens Ribas son Pare en son Ultim Testament que ordena dia sis de Juñy mil siscentos trenta y sis en poder del Discret Antoni Gual Notari, per se mort seguida die devuyt Juliol dit aña; y dit Llorens Ribas dits Immobiles tenia y possehia en Virtud de Venda subasta fiscali a son favor feta per la curia de censos ab Acte rebut per el Discret Barthomeu Perets Notari scriva de Subastacions de dita curia die setse Agost mil siscentos vint y nou. Per lo que dit Señor Denunciant en Virtud del sobra dit jurament prometé en pena de deu lliures no proclamar, ni tenir altre per Señor directe y Alouer de dits Immobiles, que al espresat Señor Dñ. Pedro Gual, Desmur y del Barco y que no lo defrauderá en sos Drets Dominicals ni en cosa alguna expectant al dit Señou Alouer ni á los seus baix la dita pena y sots obligació de tots sos bens, mobles, immobiles presents y venidors; y per esto renunciá á son propi for y ferias; submatentse, y tots sos bens al for Districte, juy y jurisdicció de aquell Jutge ó curia per el qual lo Volran Convenir á la observancia de tot lo susdit, en poder del qual Jutge ó curia promet subirjuy, prorrogant y consentint ensí la sua jurisdicció. Axi lo otorgá, jurá, y firmá dit Señor Denunciant en Palma los sobredits die mes y aña essent presents y requirits per Testimoni lo Señor Dñ. Rafel Gacias estudiant de lleys y Guillem Darder Criat de casa de Dña. Antonina Asna Gacias y Ramis Vidua Visins de la matexa ciudad de que jo el dit Notari don fe - Doctor Dñ. Jaume Carbonell Prevere - Devant mi Dr. Barthomeu Martorell Noto.....”

Segueix la firma del notari, que dóna fe de l'autenticitat de la còpia d'aquesta capbreuació amb data de tretze de desembre de mil set-cents vuitanta-dos.

L'experiència d'en Pere *Bondia* als Jocs Mundials de Polícies i Bombers

L'algaidí participà en bicicleta de muntanya

Dels onze mil esportistes de tot el món que han participat en la desena edició dels Jocs Mundials de Polícies i Bombers, celebrats l'última setmana de juliol a Barcelona, n'hi ha hagut un d'algaidí. Es tracta d'En Pere Vich Sastre, de Can Bondia, que és policia local de Palma des de fa més de deu anys.

En Pere ha estat un dels membres de la delegació de l'Ajuntament de Palma als jocs, formada per més de 40 policies i més de 20 bombers. **“L'experiència ha estat fabulosa”**, ens explica Pere, satisfet per haver participat en un esdeveniment que ha congre-

gat la nata i la flor de la seva professió: **“Hem conegut companys de tot el món. Era fantàstic compartir experiències amb professionals de ciutats tan importants com Nova York, Tokio o Londres”**.

En Pere “Bondia” recorda amb orgull la cerimònia d'inauguració, celebrada a l'Estadi Olímpic “Lluís Companys”: **“Aquell dia vaig desfilar junt a la resta d'atletes. Vàrem fer un homenatge als bombers que varen morir a Nova York en els atemptats de l'onze de setembre. La cerimònia va ser espectacular”**.

Mountain-bike

Pere Vich va participar en l'especialitat de bicicleta de muntanya, en la categoria Màster-A: **“Érem 60 ciclistes que vàrem haver de fer tres voltes a un circuit que discorria per la Serra de Collserola, prop del Tibidabo. Jo vaig quedar l'onzè”.**

El nostre paisà practica la mountain-bike des de fa molts anys. Entrena per les muntanyes de Mallorca dos o tres pics per setmana junt amb quatre companys, que també han competit en els jocs mundials, tres policies i un bomber de Palma: **“La bicicleta de muntanya és un esport molt complet. A més a més d'estar en forma, la mountain-bike et permet conèixer paratges inhòspits i fruit de la natura”.**

Recepció a Cort

Els policies i bombers de Palma que varen participar en els Jocs Mundials varen ser rebuts el mes d'agost a Cort per les autoritats municipals. El consistori ciutadà els ha promès sufragar les despeses que els ha ocasionat la seva estada a Barcelona: **“No saltres hem pagat per avançat, però l'ajuntament diu que ens subvencionarà l'allotjament, el menjar i el viatge”.**

La propera edició dels jocs de policies i bombers se celebrarà l'any 2005 al Quebec (Canadà). La il·lusió d'en Pere es poder participar-hi **“Competir al Quebec és un somni. Però si l'ajuntament ens ajuda, m'agradaria anar-hi”.**

Nofre Santmartí

Ha passat l'estiu. Un altre. Sol passar que la gent, durant aquesta època de l'any, "desconnecta". És per això que us oferim un recull de notícies breus que pretenen recordar alguns dels fets que han esdevingut durant aquests calorosos mesos.

Les classes de religió, molt necessàries

Els darrers resultats de les proves de selectivitat i la nova llei de qualitat de l'ensenyament deixen ben clar que les classes de religió són del tot necessàries: aviat no ens quedarà res més que resar.

El PP es querella contra el PSOE per culpa de la constitució i la democràcia

Quan el president de les espanyes José María Aznar va proposar als seus deixebles enviar els socialistes que, després dels fets de l'Assemblea de Madrid, els havien acusat de corrupció a un consell de guerra i aquests li digueren que no es podia fer perquè ho prohibia la constitució, el president va proposar que la il·legalitzassin. Després li digueren que no es podia fer perquè estaven en democràcia, cosa que va significar l'acomiadament del seu assessor personal "por no avisarme". I quan va saber que tampoc no es podia il·legalitzar la democràcia, molt decebut, i després d'un sentit "ay, si yo hubiera nacido treinta años antes", va sentenciar: "Bueno, pues les ponemos una querella".

Els turistes aprofiten els darrers dies d'ecotaxa

L'endemà de les eleccions els diaris ja varen dir que l'afluència de turistes era molt bona. Això, més les declaracions del nou conseller de turisme, Flaquer, segons el qual "només l'anunci de la retirada de l'impost turístic (ecotaxa) ja ha tingut efectes positius sobre el sector", evidencien que els turistes han vist clar que si no venien aviat no serien a temps de pagar-la. Del que es queixen no és de l'euro d'ecotaxa que han de pagar, sinó del fet que aquí un euro val cent pessetes (el que abans feies amb cent pessetes, ara ho fas amb un euro).

Nova teoria política

Rosa Estaràs, vicepresidenta del govern de les illes, ha formulat una nova teoria segons la qual has de fotre bombes a algú i, així, quan deixes de tirar-n'hi (perquè ja te l'has carregat), pots dir que has fet alguna cosa en favor de la pau. Això és el que devia voler dir quan va declarar que havien de tornar la pau social a totes les institucions en les relacions entre el govern balear i el central. És a dir, des del govern central et declaren la guerra, t'eliminen, i s'autoproclamen impulsors de la pau. Mira que bé!

Defensa de les tradicions

José María Rodríguez, conseller de Funció Pública, ha declarat que *seria excel·lent que tothom conegués les dues llengües, però no s'ha de perjudicar ningú pel fet de no parlar el català. No ha de ser un problema*. És a dir, que seria excel·lent que tothom parlàs català, però per generació espontània, i que si no és així no ha de ser mai un problema... per al que no el parla. Com ha estat sempre.

Sí, però...

Fiol, nou conseller d'educació, ha declarat, respecte de la lliure elecció de centre, que *primer s'han d'avaluar les possibilitats reals de la Conselleria i veure el que es pot fer*. Per tant, tu pots dir on vols enviar els teus fills a escola, però després els hauràs de dur on puguin (com fins ara, vaja).

On és Saddam?

Bush ofereix una doblorada per a qui li entregui, viu o mort (de Texas havia de ser), l'expresident iraquetà. I ho fa precisament ara que ningú no sap on és. El sentit comú ens duu a pensar que potser hauria estat millor oferir la recompensa abans de fer la guerra, quan tothom sabia on era, i ens hauríem estalviat moltes barbaritats.

Informació de RENFE

La companyia RENFE, en el seu afany de servir el públic, estudia la possibilitat de completar els seus panells informatius: al costat dels horaris de sortides i arribades, hi posarien un horari de descarrilaments, accidents i avaries diverses.

L'AVE que no ve

Els retards i incompliments de terminis per a la construcció de l'AVE comencen a posar nerviós més d'un, llevat de qui s'hi hauria de posar de debò. Per això, quan algú va demanar si arribarien a tenir AVE algun dia, el senyor Cascos li va dir: *Os puedo asegurar que tendrás AVE; puede que no pase de ave gallinácea, pero tendrás AVE*. I ho va dir tan tranquil. I és que el primer és el primer i, per això, Aznar va preferir adjudicar les obres, no a una empresa solvent i amb experiència, sinó als seus amics Florentino Pérez i Silvio Berlusconi.

L'ase va dir al porc orellut

I parlant de Berlusconi, el primer ministre italià ha encetat el seu semestre de presidència de la Unió Europea insultant a tort i a dret altres eurodiputats. El capo mafiós dretà, hereu ideològic de Mussolini, va i compara un eurodiputat alemany demòcrata socialista amb els nazis. I l'endemà encara té la barra de dir que és ell, qui està ofès.

El tour de França comença malament

La polèmica esclata abans del començament de la cursa francesa: un acord de la direcció del tour amb Batasuna per a l'ús de l'euskera excita el govern espanyol, que «obliga» Leblanc a desfer l'acord. Mentrestant, la Fundación Francisco Franco continua sense il·legalitzar i rebent subvencions governamentals.

Identitat espanyola

Aznar vol que a les escoles s'ensenyi la «identitat espanyola» (abans anomenada «formación del espíritu nacional»). Es planteja que, juntament amb la religió, constitueixin el dia de demà els eixos centrals de la nova revàlida.

El Barça ha fitxat Ronaldinho

Sí, el Barça ha fitxat Ronaldinho, però aquell dia la notícia de portada és que el Madrid no ha fitxat Milito. Un Madrid que, per cert, ha fitxat molt aquest estiu, perquè cada dia era notícia per aquest motiu: es veu que ha fitxat Bekcham, Bekcham, Bekcham, Bekcham, Bekcham i Bekcham.

Apagada de llum

Què seria un estiu sense apagada de llum? Les culpes no són de GESA, això segur, ells que només miren per al nostre bé. En tot cas sembla que, ara sí, el govern de Madrid està disposat a fer tot el que calgui per dur energia des de la península. Això és eficaça (no per fer les coses bé, sinó per impedir que els altres les hi facin).

L'espanyol podia guanyar el tour, però el basc va caure

Tornant a la cursa francesa, en un desgraciat revolt el pobre Beloki va passar de ser un espanyol amb possibilitats de guanyar a ser un basc que va perdre la seva gran oportunitat.

Megabanderes i banderetes

La inauguració dels mundials de natació de Barcelona va tenir un punt fosc: l'actuació de les forces d'ordre que es varen esplaïar amb uns ciutadans que acudien a la cerimònia amb banderes estelades i pancartes. Despullats i humiliats, varen veure com els eren preses totes aquestes armes de destrucció massiva i alguns eren expulsats del recinte. L'excusa, que la bandera

estelada és anticonstitucional. Si no vaig equivocat, la constitució es limita a dir quines són les banderes de l'estat i de les comunitats, no a dir que les altres són anticonstitucionals. Si es tracta per tant d'interpretacions, seria convenient demanar que les forces d'ordre fessin servir la mateixa rigorositat en tots els casos: si una bandera quatribarrada és anticonstitucional perquè la constitució no diu que hagi de dur cap estel, la rojigualda també ho deu ser si duu un bou. Dic jo.

Tropes espanyoles a l'Iraq

Als soldats espanyols i a les seves famílies no els ha caigut gaire bé això d'anar a ocupar l'Iraq. A veure si ara resultarà que per una vegada que Aznar és coherent en els seus actes (i si fas una guerra fas una guerra), li ho retrauran els seus mateixos, aquells que li perdonen de tot, fins i tot els mateixos soldats, que ara es veu que no volen fer de soldats (com si un mestre no volgués fer de mestre quan hi ha escola). Perquè ja deuen saber per què són soldats, no? I per al PSOE, resulta que el que els preocupa és que aquests soldats estiguin *a las órdenes de un simpático general polaco*. Això sí que seria una mort indigna. Com a mínim, sembla que no els hi enviaran amb cap avió ucraïnès d'aquells en què van morir 62 militars espanyols i on, per no funcionar, no funcionava ni la caixa negra, de manera que no podrem saber què és el que no funcionava.

Tu información es lo primero?

Això proclama la propaganda que TVE fa de l'ens públic, però sembla que no acaba de ser així. O això ha dictaminat el tribunal, que l'acusa de no donar tota la informació de la vaga general del 20 j (quina vaga?). Sembla que només donaren les informacions favorables al govern i el dictamen diu que ara tots els NODOS de TVE hauran de donar també les altres informacions, segons les quals resulta que sí hi va haver vaga, i la va fer una immensa majo-

ria de la població (i això que encara no hi havia hagut xapapotes ni guerres!). Potser l'eslògan de la TVE és incomplet, i en realitat falta la segona part: *tu información es lo primero*, Josemari.

Preneu exemple, argentins.

La justícia espanyola pensa demanar l'extradició d'alguns dels principals membres de la dictadura argentina per tal de jutjar-los, una cosa que sembla que no pot fer el mateix poble que l'ha patida. És per això que cal esperar que la justícia argentina prengui bon exemple i demani l'extradició dels responsables de la dictadura espanyola.

Premis bilingües

En la línia de defensa del bilingüisme que proclama el nou govern balear, es proposa fer bilingüe el premi literari Ciutat de Palma, potser l'única cosa a totes les illes que és només en català; si fan el mateix amb tot allò que és només en castellà (mitjans de comunicació, cartelleres de cinema, cartes de restaurants, publicitat...) tendran una feinada, però es guanyaran el meu vot.

Marbella

La tropa de delinqüents que des de fa anys governen a Marbella han convertit aquesta localitat en una de les més vergonyoses mostres d'abús de poder, un poder que han utilitzat per enriquir-se escandalosament i sense cap mena de mirament. I encara els voten.

Foc al puig de Cura

Es disposa realment dels mitjans humans i materials necessaris per combatre el foc? Potser les autoritats competents (?) deuen pensar que, tenint-los aturats la major part de l'any, no és rentable fer-hi la inversió. En qualsevol cas, jo em deman: quants hidroavions es podrien adquirir amb el que val només un dels avions militars que adquireix l'exèrcit i que, per cert, molta feina no fan?

Una altra de banderes

Manifestació al País Basc que acaba amb la cremada d'una bandera espanyola i crits en favor d'ETA. No compartesc de cap manera aquests crits, que mai no podran apagar, per forts que siguin, els crits de dolor de les víctimes. Quant a la bandera, què voleu que us digui. Segons el ministre Acebes, això és un acte de terrorisme i «una ofensa il·legal a tots els espanyols, a la Constitució i a l'Estat de dret». Conclusions de tot plegat: aviat serà terrorisme no votar PP; hi deu haver ofenses «legals»; i jo no som espanyol, ja que no m'he sentit gens ofès.

Macabra competició

Com si d'això es tractàs, dia sí dia també hem de sentir la notícia de la mort d'algun soldat americà en mans dels seus teòrics amics (aquells a qui han alliberat d'un dictador) i d'alguna dona en mans dels seus teòrics amics (marits, parelles, com-

pany...). Quants en duim, dels uns i de les altres? I quants més en vendran? Soldat americà i dona, dues professions perilloses. El problema és que la primera es tria; la segona, no.

Qui no vulgui pols, que no vagi a l'era

El president Bush té la solució: perquè no es cremin els boscos, el que s'ha de fer és eliminar-los. Lògica absoluta. Com a dentista no sé si tendria molts clients; ja me l'imagín dient «res de rentar-se les dents: si no vols que se't corquin, te les arrabassaré totes».

Els nord-americans també es queden sense llum

Els americans ho fan tot en gros, fins i tot les apagades de llum. Una vegada descartada la possibilitat que fos culpa de GESA, ara s'estudia si podria ser culpa de l'ecotaxa.

Víctor Mulet

EVITA EL FOC !

Al bosc tot el seny és poc

Du el menjar preparat

No amollis coets

No tiris florsques ni mistos

No deixis fums, paper ni vidre

GOVERN DE LES ILLES BALEARS
Conselleria de Medi Ambient

GRÀCIES PER EVITAR EL FOC

Una xerradeta amb...

Mon pare tot d'una ja em va posar al davant de la finca; "això és cosa teva", em va dir, i visquérem a Planici tots quatre durant cinc anys, fins que em varen oferir de passar a Son Granada, però l'ocasió la va aprofitar mon pare, que volia acostar-se a Pina i perquè de mutu acord resolguérem que els matrimonis, sobretot quan són joves, han d'estar tot sols. Mon pare morí a Son Granada als 63 anys d'una angina de pit.

Quantes quarterades té Planici?

Unes 950 quarterades. Ho feren amidar quan jo ja era per allà i va ser molt mal de fer, perquè és molt rost. S'ha de tenir en compte que la partió arriba fins als Puntals, als Teixos i a la Mola de Planici, part damunt on hi ha els Aljubets.

Què hi féreu per allà?

Era l'amo de tot, "quasi" germà del senyor, almanco ell ho deia a qui el volgués sentir. Als vuit dies d'haver pres possessió de la feina, ja fèiem oli i jo, que no coneixia una tafona, ja vaig haver d'engegar el cap de colla perquè no congeniava amb els altres dos tafoners. Perquè us faceu una idea, en aquell temps hi havia 52 o 53 collidores d'oliva, i l'any 1967 la llista de persones apuntades era de 72, 42 eren de Ciudad Real i 30 de Banyalbufar. Aquest any férem 72.000 quilos d'oli i acabàrem la tasca dia 23 d'abril. I ara, si veiéssiu així com està Planici, fa pena; des que en vaig fugir, no s'ha tornat ni a llaurar, i les garrigues envaeixen el conradís.

On vivien les collidores d'oliva?

Teníem tres naus, com de quarter, amb una tirada de fogons, forn, lloc per rentar, porxo, habitacions... Normalment habitaven allà des de setembre o octubre fins al març, quasi set mesos, però darrerament ja només venien per collir les ametlles i les garroves, que hi ha 200 garrovers sembrats, i a molts s'hi collien quatre o cinc sacs.

Quin bestiar teníeu?

Quan vaig arribar ja no tenien pastor, i també em vaig haver de cuidar de les ovelles; els picarols els compràvem a la part de Búger i els collars els feia jo amb escorça de lledoner; però és que també hi havia 30 o 40 truges. Els primers cinc anys, quan hi havia els meus pares, fèiem formatge d'ovella; quan se n'anaren ja no en férem pus, duia massa feina.

Hi havia bona caça per Planici?

Sí, i jo era molt caçador, dins terres de la possessió hi havia colls de 50 o 100 tords diaris, i tot quan caçaven era per a nosaltres o per al senyor, que de vegades venia a fer qualche vega amb amics o familiars. En total hi havia prop de 40 colls, entre els de vespre, els de gran dia i els de matí. Però, de bons, bons i segurs, només deu. Un dia, la caçada amb filats a aquests deu colls va passar de 700 tords, qui en va caçar més pocs en va fer 52, record que en vàrem repartir a tothom.

També sou caçador d'escopeta?

Vadell, quina llepolia! Quan era per allà, només frisava que arribàs el dissabte o diumenge per enfilar-me muntanya amunt a cercar cabres i cabrits salvatges, tot sol amb l'escopeta. Qualque vegada en matava dos, i ja els baixava a be coll, escorxats i nets, només amb el bessó i la freixura. Els darrers anys que habitava allà dalt, els cabrits ja arribaven pràcticament al portal de les cases i amb aquesta cusseta de la fotografia, que va morir no fa molt a Pina d'un embaràs, en vaig caçar més de 100, de cabrits joves. Tenia també una altra cussa que nomia "Tatxa", era molt grossa i molt bona per caçar cabres salvatges, les agafava pel coll i les tombava a terra esperant que hi arribàssim.

L'amo en Jaume Munar Fontirroig

També fèieu carbó?

Hi havia un home que havia estat 40 anys a Massanella, i D. Miquel Balle, que era un oncle dels actuals propietaris de Planici i qui l'havia comprada, va voler que se'n cuidàs de fer carbó a la possessió; aquest carboner organitzava les ranxades, que eren els trossos d'alzinar que corresponien a cada colla de talladors, i anaven per quintars. Primerament treien l'escorça que, ben molta, servia per donar color a les fàbriques de teixits d'Esporles. Devers l'any 1960, quan hi entràrem, hi havia tres colles de carboners, una de Banyalbufar, una de Mancor i una de Caimari, tot ho tallaven amb destrals, les serres mecàniques no existien i les garrigues ben netes, tot es cremava.

Funcionaven els forns de calç?

Sí, encara hi havia calciners fent feina i per això guardàvem una bona quantitat de feixos de llenya. Llavors només funcionava un forn, però encara ara n'hi ha devers tres en disposició de fer calç. Els calciners eren uns que els deien "Es Busqueros" d'Esporles, que eren dos germans i un cunyat. Feien torns de vuit hores cadascun donant llenya al forn. Quan la calç ja anava malament, ho combinaven amb fer carbó. Per tapar el forn com si fos una barraca, duïen càrritx de dins Son Fortuny amb someres; una vegada hi trobàrem 13 ovelles que s'havien esfondrat dins el forn, atretes per la gola de menjar càrritx.

Qualque lloc interessant dins la Mola de Planici?

Els Aljubets, que eren preciosos. I dic "eren" perquè els mals excursionistes els han fet malbé. És una pena, perquè fins als anys 80 s'havien conservat, però començaren per tirar-hi pedres i ho han mig des-

truït tot. N'hi havia un d'aigua potable, que hi entrava filtrada; estava protegit per una barrera amb un pany de maleta; no tengueren altra idea que tirar-hi a dins tot l'encadenat de pedra del coll de damunt, per on es podia treure l'aigua. Durant l'estiu, l'aigua d'aquest aljub era boníssima, fresca com de gelera...

Teníeu altra gent que us ajudava?

Un missatge que era del Secar de la Real, tenia la meua edat, però ja és mort. Quan vaig tenir la desgràcia de la mort de la meua dona, ell ja patia del cor i l'operaren, però no pogué fer feina pus. Després m'endugueren un de Sóller, que només va durar una mesada perquè no sabia fer res, i ja no vengué ningú pus.

I de salut, com anam?

Malament, perquè m'han hagut d'operar dues vegades i les cames no m'aguanten, de cada dia empitjor. Tenc la columna calcinada i les vèrtebres m'oprimeixen la medul·la; per això les dues operacions. La primera durà 14 hores i, com que no acabaren, em tornaren a operar al cap de deu mesos.

Amb l'amo en Jaume parlàrem també d'empelts, que n'ha fet per moltes marjades de Banyalbufar, i de moltes altres feines del camp que sap fer, perquè coneix a la perfecció les tres vessants del camp a Mallorca: la seca, a Son Cervera; la d'hortolà, a Son Vivot, i la de muntanya, a Planici, on ha viscut durant quasi 40 anys. Ara en fa cinc que es va jubilar i des de llavors viu a Pina. L'amo en Jaume, moltes gràcies per la vostra amabilitat i salut per al futur.

Bernat Servera i Miquel Fiolet

L'amo en Jaume Munar Fontirroig

L'amo en Jaume *Ximbo* o de *Planici* és el personatge que enguany hem triat per fer la Xerradeta d'aquest setembre, mes que tradicionalment dedicam a la gent de Pina amb motiu de les festes dels sants Metges. Tots sabem que la història de la nostra pagesia s'escriu amb molta suor i, encara més, llàgrimes. L'amo en Jaume és un pou de saviesa de tot un món que irreversiblement s'acaba, perquè el jovent ja no vol saber res del camp. Amb ell parlàvem un calorós horabaixa d'agost, la humitat és aferradissa, insuportable, un dia d'aquells en què no et trobes bé enlloc. Parlàrem de tot quan segueix, i més.

Quan i on vàreu néixer?

Fa 70 anys, a Pina, dia 13 de març de 1933. Però no sé si va ser aquí, on ara viu la meva germana, a Can Ximbó, o a les cases de Can Valentí, suquí darrere, on els meus pares varen estar de nou casats.

Quins records d'infància teniu?

Mon pare, quan jo tenia quatre anys, va tornar de la guerra i passàrem a Son Cervera de mitgers, a la possessió que confronta amb Lloret.

Fins devers els 12 anys jo venia a escola amb un cèrcol i la maneta que el feia córrer, i l'horabaixa me'n tornava cap a Son Cervera.

Llavors vaig passar a Sant Francesc, a la Porciúncula, però només un any i mig o dos, no em va provar, anava xerec i no vaig tornar pus a escola. Això sí, cada hivern, els vespres, anava a repàs amb D. Martí Filòs, a Lloret, allà on fan coets i rodelles; m'anava millor que venir a Pina, perquè era més a prop i manco costes. Des de llavors les meves amistats varen ser lloritanes.

Com us anà per Son Cervera?

Hi habitàrem fins els 21 anys, quan feia el servei. Hi vivíem de mala manera, perquè quan havíem fet comptes de tot, no ens quedava res. Teníem vaques i bous, un hort i un centenar d'ovelles; també hi havia les ametlles, però és terra prima i decidírem passar a Son Vivot, de quasi 100 quarterades, al terme de Bunyola. La terra és molt bona; hi collíem 2.000 quintars de garroves i 600 hectolitres d'ametlles. Allà, hi estiguérem sis anys.

I llavors ja passàreu a Planici, a Banyalbufar?

Sí, era l'any 1960, just el mateix any que em vaig casar. Ja tenia 27 anys i acabàrem les obres d'aquesta casa el mes de febrer. Els meus pares havien anat a Planici al gener, jo hi vaig entrar el febrer per les obres d'aquí i a l'octubre ens casàrem...

